

4. Україна. Звіт з ефективності управління державними фінансами. 2011 рік [Електронний ресурс] / Світовий банк. – 2012. – 102 с. – С. 13, 14. – Режим доступу: <http://www.worldbank.org/uk/news/press-release/2012/07/09/ukraine-public-finance-management-systems-needs-further-improvements>

5. Лимская декларация руководящих принципов контроля [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Верховної ради України. – Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/604_001

6. Про результати робочого та пленарного засідань РЕМ ПАЛ у м. Будапешт (Угорщина) / Кабінет Міністрів України. – № 21-12/176. – 02.07.2012.

7. Compendium of the public internal control systems in the EU Member States 2012 / European Commission – Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2011 – 290 pp.

8. Про результати робочого та пленарного засідань РЕМ ПАЛ у м. Будапешт (Угорщина) / Кабінет Міністрів України. – № 21-12/176. – 02.07.2012.

9. Концепція розвитку державного внутрішнього фінансового контролю на період до 2017 року: Розпорядження Кабміну від 24 травня 2005 р. № 158-р [Електронний ресурс] / Верховна рада України [сайт]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/158-2005-%D1%80>

10. Бюджетний кодекс України: закон України № 2456-VI від 08.07.2010 [Електронний ресурс] / Верховна рада України [сайт]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.

Надійшла до редакції 23.12.13

П. Андреев, канд. экон. наук
Государственная финансовая инспекция Украины, Киев

СТАНОВЛЕНИЕ И РАЗВИТИЕ СИСТЕМЫ ГОСУДАРСТВЕННОГО ВНУТРЕННЕГО ФИНАНСОВОГО КОНТРОЛЯ

В статье рассматриваются основные подходы к определению роли государственного внутреннего финансового контроля в процессе управления государственными финансами и европейские модели построения системы контроля. Рассмотрены современные тенденции и перспективы реформирования государственного внутреннего финансового контроля в Украине.

Ключевые слова: внутренний государственный финансовый контроль, латинская модель, северо-европейская модель, центральное подразделение гармонизации, внутренний аудит.

P. Andreev, PhD in Economics
State Financial Inspection of Ukraine, Kyiv

ESTABLISHMENT AND DEVELOPMENT OF THE PUBLIC INTERNAL FINANCIAL CONTROL SYSTEM

Theoretical approaches to the definition of the public internal financial control role in the public financial management are studied. The article outlines the main european models of the public internal financial control. The current trends and perspectives of the public internal financial control reforming in Ukraine are underlined.

Keywords: internal public financial control, Latin model, Northern European model, the central unit of harmonization, internal audit.

УДК 343.74(477):658.012
JEL G18

З. Варналій, д-р экон. наук, проф.
КНУ імені Тараса Шевченка, Київ,
З. Живко, канд. экон. наук, доц.
Львівський держ. ун-т внутрішніх справ, Львів

РОЛЬ ДЕРЖАВНИХ ІНСТИТУЦІЙ В УДОСКОНАЛЕННІ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРІ ПРОТИДІЇ РЕЙДЕРСТВУ

В статті розглянуто ефективне вирішення завдань державної політики у сфері протидії рейдерству; зазначено, що державна політика щодо протидії рейдерству має сприяти реформуванню рейдерства у необхідну національній економіці форму активності та сформувати основу для інноваційного розвитку економіки.

Ключові слова: рейдерство, правоохоронні органи, право власності, Служба безпеки України, прокуратура, прибуток підприємств, сфери впливу, державне регулювання.

Постановка проблеми та актуальність. В Декларації про державний суверенітет, прийнятій Верховною Радою 16.07.1990 р., серед інших ключових пріоритетів, було проголошено, що Україна "забезпечує захист усіх форм власності" [1]. У відповідності до фактичного рівня рейдерства в нашій країні можна стверджувати, що цей принцип не виконується у повній мірі, а це своєю чергою, дає досить суттєві негативні наслідки. Тому питання ефективного вирішення завдань державної політики у сфері протидії рейдерству, взаємодія силових структур, органів контролю та нагляду у питаннях протидії, – сьогодні особливо актуальні та своєчасні.

Мета статті. Дослідити взаємодію різних державних інституцій та удосконалення законодавчого поля у протидії рейдерству.

Аналіз проведених раніше досліджень. Метою діяльності кожного суб'єкта господарської діяльності є отримання прибутку, однак досягнення цієї мети здійснюється різними шляхами. Неспроможність здійснити захист прав власності в Україні призвела до поширення нових схем її перерозподілу та протиправного заволодіння майном, відомий під загальною назвою "рейдерство". Про рівень загрози рейдерства свідчить той факт,

що найпоширенішими економічними злочинами в Україні є саме незаконне привласнення майна (73 % опитаних), а також корупція та хабарництво (60 %), що складає основу рейдерства [2]. Як зазначають автори [3], функцію створення єдиних конкурентних умов максимізації доходу, включаючи підтримання порядку у відносинах власності, суспільство історично делегує державі. Однак, остаточний розподіл прав власності стає залежним від розміру ресурсів, спрямованих на її придбання, через низку факторів, а саме: недобросовісну конкуренцію, зловживання службовим становищем, шахрайства тощо.

Ці негативні явища досліджувалися науковцями П.Берназ, О.Беліковим, Ю.Борисовим, О.Дічек, А. Ждановим, М.Живком, Д.Зеркаловим, М.Камликом, З. Левченко, І.Мазур, Г.Паламарчуком, О.Таращанською та ін. Зокрема, М.Живко зазначав, що держава повинна гарантувати таємницю на науково-технічні досягнення, розроблення нових технологій, інтелектуальну власність, "ноу-хау", в тому числі й комерційні таємниці. А вже безпосередньо підприємство має дбати про захист комерційної таємниці своєї фірми, технічне переоснащення охоронних систем та захисту від розповсюдження компрометуючої фірми чи її працівників інформації,

яка використовується рейдерами [4]. Д.Зеркалов також значну увагу приділяє захисту інформації, вказуючи, що ні рейдери, ні їх замовники не відмовляються від можливостей отримання прибутків – головне бути готовим і володіти інформацією – попереджений, значить – озброєний [5]. І.Мазур вважає, що через нестійкість, корумпованість державних органів, прогалин у законодавстві, несформованих інституцій прав власності такий феномен в Україні не лише виникає, а набирає високих "темпів зростання" [6]. Однак питання, пов'язані з невиконанням державою функції координації конкуренції в масштабах національного господарства, що спричиняють утворення різноманітних економічних аномалій, в тому числі і рейдерство, потребують подальшого вивчення.

Виклад основного матеріалу. На нашу думку, ефективна протидія рейдерству, у його вітчизняній варіації, є можливою виключно за рахунок об'єднання зусиль усіх гілок влади, підприємницьких структур та пересічних громадян, чому повинно сприяти розроблення ефективної державної політики у цій сфері. Як приклад, за даними дослідження "Барометр світової корупції", протестувати проти корупції сьогодні готові 68% українців [7]. Разом з тим українським громадянам не вистачає згуртованості та обізнаності щодо методів боротьби з девіантною поведінкою у соціально-економічній площині, до якої відноситься хабарництво та рейдерство. Це, своєю чергою, потребує залучення організаційних механізмів поширення інформації про прояви протиправної діяльності у підприємстві, явища корупції з метою формування чітко вираженого суспільного несприйняття цих злочинів і супротиву їм.

Слід підкреслити, що розроблення державної політики у сфері протидії рейдерству набуває особливої актуальності у зв'язку із необхідністю: (1) ефективного захисту прав власності; (2) припинення масових захоплень підприємств, які мають значний науково-технічний, технологічний та виробничий потенціал та стратегічно важливі для інноваційного розвитку національної економіки; (3) орієнтацією підприємців на реалізацію довгострокових інвестиційних проектів; (4) зменшення втрат підприємств від здійснення захисних від рейдерських атак та втрати держави внаслідок незаконного перерозподілу власності та зниження ефективності функціонування первинної ланки економіки; (5) зниження напруги в суспільстві, яке пов'язано із збільшенням кількості силових незаконних захоплень підприємств усіх форм власності; (6) формування у суспільстві непримиримого ставлення до фактів протиправного захоплення суб'єктів підприємницької діяльності та явища корупції; (7) підвищення статусу України на міжнародній арені та забезпечення високої конкурентної позиції у світовому економічному просторі.

Зважаючи на те, що рейдерство в Україні перебуває у стані постійної трансформації, підкреслимо, що державна політика щодо протидії рейдерству має сприяти реформуванню рейдерства у необхідну національній економіці форму активності та сформуванню основи для інноваційного розвитку економіки. Така точка зору зумовлена тим, що рейдерам притаманна низка позитивних характеристик, до числа яких належать професіоналізм у досягненні мети, готовність швидко приймати рішення, залучення значних фінансових ресурсів. Отже, вважаємо, що у відповідності до зроблених висновків про суть рейдерства у країнах із розвинутою економікою, воно може мати низку позитивних характеристик і не руйнувати базову основу національної економіки, а сприяти підвищенню ефективності функціонування підприємницьких структур, а відтак забезпечувати інноваційний розвиток як на мікро-, так і макро- рівні. Для до-

сягнення цієї мети слід визначити пріоритетні цілі та розробити механізми їх досягнення: (1) вирішення проблеми рейдерства на загальнодержавному рівні шляхом прийняття низки нормативно-правових актів господарського, господарсько-процесуального та кримінально-правового характеру; (2) узагальнення Верховним Судом України та Вищим господарським судом судової практики щодо корпоративних спорів; (3) посилення ефективності діяльності міжвідомчих органів з питань протидії протиправному поглинанню та захопленню підприємств; (4) реформування судової системи, яка повинна стати більш прозорою та відповідальною за прийняття рішень; (5) створення механізму та інструментарію фінансово-правового самозахисту підприємств від рейдерських нападів; (6) підвищення ефективності правоохоронної діяльності.

Слід відзначити, що для протидії незаконному захопленню підприємств Кабінетом Міністрів України, УСПП та підприємствами було здійснено ряд організаційно-правових заходів, зокрема:

- створена Міжвідомча комісія з питань протидії протиправному поглинанню та захопленню підприємств, до якої увійшли віце-прем'єр-міністр України, кілька міністрів, у тому числі міністр юстиції та міністр внутрішніх справ, голова Антимонопольного комітету України, голова Ради суддів України, голова Комітету парламенту з питань правосуддя та інші представники органів державної влади, основним завданням якої є забезпечення взаємодії правоохоронних органів і органів державної виконавчої влади;

- створена за сприяння УСПП спеціальна організація – Антирейдерський союз підприємств України, фундаторами якого стали досвідчені організатори виробництва, науковці, аналітики, правознавці і який нині презентує понад 10 тисяч працівників;

- створений УСПП інститут уповноважених осіб у всіх органах влади, які сформовані чи будуть формуватись для безпеки національного бізнесу;

- внесені зміни до статей 159 та 160 Цивільного кодексу України щодо управління акціонерними товариствами. Ці зміни дозволять наглядовій раді товариства оперативно втрутитися в ситуацію і припинити не бажані для товариства дії керівництва, вчасно попередити спробу захоплення контролю над підприємством, особливо шляхом умисного доведення до банкрутства або виведення активів, а іноді і запобігти спробам силового захоплення.

15 грудня 2006 р. Верховна Рада України ухвалила "антирейдерський" Закон України "Про внесення деяких змін до деяких законодавчих актів України щодо визначення підсудності з питань корпоративних спорів". Цей документ вніс зміни до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, законів України "Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні", "Про державну реєстрацію юридичних осіб і фізичних осіб – підприємців". Згідно зазначеного документа справи стосовно рейдерських атак можна буде вирішувати тільки в судах за місцем знаходження акціонерного товариства та його майна. Про наміри боротися з рейдерством свідчить і те, що 21 квітня 2010 року уряд на своєму засіданні ухвалив законопроект "Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо протидії протиправному поглинанню й захопленню підприємств", який передбачає посилення кримінальної відповідальності за підробку документів, фізичне захоплення приміщень, вступ у фіктивні права власності [8].

До найбільш дієвих правових заходів слід віднести також прийняття 17 вересня 2008 р. Верховною Радою України закон "Про акціонерні товариства" [9]. Цікавими

з точки зору боротьби з розповсюдженням рейдерства є наступні положення нового закону:

- акції акціонерних товариств тепер повинні бути іменними та існувати лише в бездокументній формі;
- акції можуть бути простими та привілейованими, але кількість останніх не повинна перевищувати 25% статутного капіталу товариства;
- власники 10% та більше простих акцій мають право на ініціювання позачергових зборів акціонерів; акціонери, що в загальній сумі мають 5% та більше простих акцій мають право на внесення пропозицій, що обов'язково повинні бути включені до порядку денного зборів акціонерів;
- кворумом для загальних зборів є 60% від кількості акцій, що мають право голосу для прийняття рішень;
- рішення, що стосуються внесення змін в статут акціонерного товариства, анулювання акцій, зміни типу товариства, зменшення або збільшення статутного капіталу, розміщення акцій, виділення або припинення існування товариства приймаються більш ніж трьома четвертими голосів акціонерів від їх загальної кількості;
- важливим нововведенням є внесення такого поняття як "кумулятивне голосування" під час проведення виборів керівних органів акціонерного товариства;
- закон також передбачає прозорий механізм купівлі та відчуження крупного (від 10% акцій) та контрольного (50% і більше простих акцій) пакетів акцій;
- кожний акціонер – власник простих акцій має право вимагати викупити в нього за ціною не нижче ринкової вартості його пакет акцій у випадку, коли на зборах було прийнято рішення про злиття, з'єднання виділення, перетворення товариства, про укладення великої угоди (вартістю від 10% вартості активів акціонерного товариства), про зміну розміру статутного капіталу, за умови що сам акціонер на зборах голосував проти прийняття таких рішень.

Ще одним нормативним актом, прийняття якого спрямоване на покращення правового регулювання процесу протидії рейдерству є Закон України "Про внесення змін до статті 67 Господарського кодексу України щодо забезпечення позову". Відповідно до цього законодавчого акта, не допускається забезпечення позову шляхом заборони: проведення загальних зборів акціонерів або учасників господарського товариства та ухвалення ними рішення; надання емітентом, реєстратором, зберігачем, депозитарієм реєстру власників іменних цінних паперів, інформації про акціонерів або учасників господарського товариства для проведення загальних зборів товариства; участі акціонерів або учасників у загальних зборах товариства, визначення правомочності загальних зборів акціонерів або учасників господарського товариства.

Великий громадський резонанс отримало проведення 17 вересня 2008 р. Комітетом Верховної Ради України з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності, разом із Міжвідомчою комісією з питань протидії протиправному поглинанню та захопленню підприємств, комітетських слухань, на яких було розглянуто шляхи подолання рейдерства, зокрема, вдосконалення законодавства та посилення реагування правоохоронних органів на протиправні дії організаторів та виконавців рейдерства.

Зміни і доповнення чинного законодавства справили в цілому позитивний вплив на процес протидії рейдерству, зменшилася кількість захоплень підприємств у результаті рейдерських атак. І лише у грудні 2013 року ці зміни торкнулися кримінального законодавства, яке покликане охороняти притаманними йому методами власність, законні права та свободи громадян, інші соціальні цінності.

Серед вчених, громадських діячів, суддів і працівників правоохоронних органів існують відмінні точки зору щодо потреби внесення до Кримінального кодексу України спеціальної норми, яка передбачає кримінальну відповідальність за рейдерство. Одні із них стверджують, що в Особливій частині КК вже міститься необхідна нормативно-правова база для притягнення організаторів та виконавців рейдерських захоплень підприємств до кримінальної відповідальності. Вони вважають, що основна проблема полягає в неефективності статей КК, у зв'язку з чим особи, дії яких мають всі ознаки складу злочину, до кримінальної відповідальності взагалі не притягуються.

Прихильники ж іншої позиції переконані, що проблема протидії рейдерству в нашій країні лишатиметься актуальною, доки в Кримінальному кодексі України відсутня норма, яка б чітко передбачала відповідальність за захоплення підприємств, а також доки на практиці майже неможливо провести розмежування між цивільно-правовими і кримінально-правовими відносинами у цій сфері, чим успішно користуються рейдери для ухилення від кримінальної відповідальності.

Окрема група вітчизняних науковців відстоюють точку зору про доцільність введення кримінальної відповідальності лише за організацію рейду (рейдерського нападу). Особа, котра його організовує, зазвичай діє з особливою зухвалістю, розуміючи неможливість повернення ситуації у більшості випадків до початкового етапу. Також справедливим було б посилення кримінальної відповідальності усіх суб'єктів рейдерського нападу. Такий підхід дасть змогу притягнути суддів, які виносять завідомо неправосудні рішення передбачених по статтях 255, 256 Кримінального кодексу України [10].

У контексті розгляду цього важливого моменту потрібно підкреслити, що доцільно зважити на той факт, що в сусідній Росії давно визначена і застосовується норма про кримінальну відповідальність за здійснення рейдерської атаки.

Окрім удосконалення законодавчого поля в сфері протидії рейдерству, важливу роль відіграють і відповідні державні інституції, які без чіткої координації своєї діяльності у цій сфері досить часто втрачають реальні можливості щодо прогнозування та протидії цьому суспільно-небезпечному явищу. Сьогодні постає завдання створення нової, більш гнучкої та оперативної у своїй щоденній діяльності системи, яка повинна виконувати функції, котрі випливають як з економічної ситуації в Україні, так і з міжнародного досвіду регулювання процесом об'єднання акціонерних та господарських товариств.

Враховуючи сутність та загрозливий стан рейдерства, необхідно зауважити, що повноваження з протидії його першопричинам, а отже і наслідкам належать до компетенції багатьох органів державної влади й управління в Україні.

Перш за все, варто наголосити на повноваженнях Кабінету Міністрів України, як вищого органу виконавчої влади в Україні. Адже саме Уряд вживає заходів щодо забезпечення прав і свобод людини і громадянина, провадить внутрішню і зовнішню політику держави, забезпечує проведення фінансової політики, здійснює загальнодержавні програми економічного розвитку, а також реалізує інші повноваження, надані йому законами та Конституцією України [11].

Іншим суб'єктом, який має широку компетенцію у сфері протидії рейдерству, є органи внутрішніх справ. Слід підкреслити, що Міністерство внутрішніх справ України є тим органом державної влади, який було створено саме з метою забезпечення належної реалізації правоохоронної функції задля належного функціо-

нування соціально-правового механізму забезпечення прав і свобод людини та громадянина, у тому числі з метою забезпечення непорушності права приватної власності та недопущення протиправного позбавлення права власності, надання правових гарантій для існування належної можливості здійснення права на підприємницьку діяльність. Підтвердженням зазначеної точки зору є той факт, що Міністерство внутрішніх справ України відповідно до чинного національного законодавства [12] визначено головним органом у системі центральних органів виконавчої влади з питань формування і реалізації державної політики у сфері захисту прав і свобод людини та громадянина, охорони громадського порядку, забезпечення громадської безпеки, захисту об'єктів права власності, інтересів суспільства і держави від протиправних посягань тощо.

Враховуючи визначення компетенції Міністерства внутрішніх справ України, можна зробити висновок, що ключовими його завданнями стосовно протидії рейдерству є завдання (рис. 1).

Таким чином, можна дійти висновку, що до компетенції міліції, крім іншого, належить також діяльність щодо мінімізації виникнення конфліктних ситуацій у випадках силового захоплення підприємств, установ та організацій.

Наступний орган державної влади України, уповноважений відповідно до чинного національного законодавства розробляти та впроваджувати низку заходів щодо протидії рейдерству в Україні, – це органи прокуратури. Так, до ключових завдань прокуратури у сфері протидії рейдерству можна віднести завдання, які подано на рис. 1.

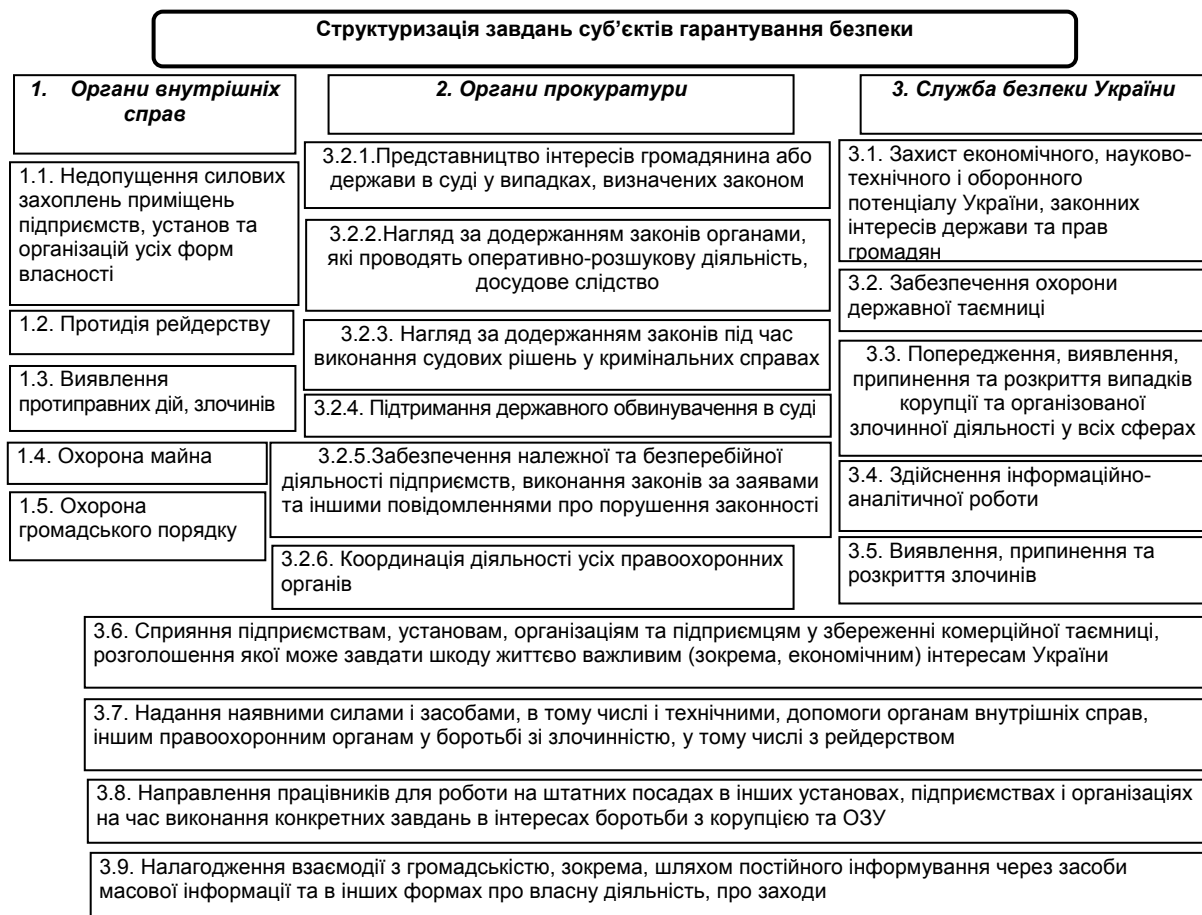

Рис. 1. Структуризація завдань суб'єктів гарантування безпеки*

*Джерело: розробка авторів.

У відповідності до визначених на рис. 1 завдань, органи прокуратури у разі виявлення фактів рейдерських атак обов'язково мають вживати відповідні заходи щодо усунення порушень закону, від кого б вони не виходили, поновлення порушених прав і притягнення у встановленому законом порядку до відповідальності осіб, які допустили ці порушення.

Наступний правоохоронний орган, наділений компетенцією у сфері протидії рейдерству, є Служба безпеки України. Відповідно до чинного національного законодавства, Служба безпеки України має статус державного правоохоронного органу спеціального призначення, який забезпечує державну безпеку України. Серед завдань Служби безпеки у сфері протидії рейдерству можна виділити (рис. 1).

У відповідності до сформованого переліку ключових завдань Служби безпеки у зазначеній сфері, можна дійти висновку, що чинним законодавством передбачено можливість залучення цих органів до найбільш резонансних і значущих справ, пов'язаних із рейдерськими атаками, шкода від яких може заподіяти (або вже заподіяла) серйозні збитки державі та суспільству, зашкодити її зовнішньоекономічній діяльності. Тобто, частіш за все органи Служби безпеки уповноважені реагувати на рейдерські атаки, які відбулися на державних підприємствах, діяльність та продукція яких має загальнодержавне значення.

Нами неодноразово наголошувалося на ефективність виконання державними інститутами своїх завдань

стосовно протидії рейдерству суттєво впливає корупція в середині кожного із правових органів.

Враховуючи масштаби рейдерства в Україні, збитки, які завдаються державі в результаті рейдерських атак, міцні корупційні зв'язки, що існують в органах державної влади України, без яких вдале проведення рейдерської атаки практично неможливе, необхідність боротьби з проявами корупції всередині правоохоронних органів та всередині інших органів державної влади набуває особливої значущості та актуальності, а відтак існує нагальна потреба реалізації наступних заходів:

- проведення відповідних оперативних-профілактичних заходів з перевірки організації діяльності зазначених органів та їх підрозділів;
- притягування до адміністративної та кримінальної відповідальності не лише тих працівників, що вчинили корупційні діяння, а й тих, хто вчасно не припинив злочинні дії підлеглих;
- розроблення відповідних програм й планів заходів та реалізація ефективних та дієвих механізмів впровадження з урахуванням нових реалій сьогодення, зважаючи на нові корупційні схеми;
- налагодження дієвої співпраці між усіма правоохоронними органами шляхом розробки спільних заходів щодо протидії проявам корупції.

Дослідження завдань правоохоронних органів щодо протидії рейдерству свідчить, що завдання є розпорошеними, дублюючими, що вказує на необхідність координації та взаємодії адміністративних важелів управління задля ефективної боротьби з причинами та наслідками рейдерських захоплень. У підтвердження цього судження Постановою Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2007 р. було утворено постійно діючий дорадчий орган – Міжвідомчу комісію з питань протидії протиправному поглинанню та захопленню підприємств [13], яка має забезпечувати необхідну взаємодію органів державної влади й управління у сфері протидії протиправному поглинанню та захопленню підприємств.

Ефективне вирішення завдань державної політики у сфері протидії рейдерству можливе за умов відповідності зазначеної політики таким імперативним принципам: законності; відкритості; системності; систематичності і послідовності; пріоритету економічного впливу; гнучкості та адаптивності до змін. На нашу думку, врахування зазначених принципів формування та реалізації державної політики у сфері протидії рейдерству з метою забезпечення реалізації визначених вище ключових завдань сприятиме забезпеченню узгодженості дій суб'єктів протидії рейдерству, формуванню необхідного громадського сприйняття, врахуванню точок зору підприємців стосовно перспективних напрямків боротьби з рейдерством, отриманню громадської підтримки та прозорості дій держави у сфері, що аналізується.

Висновки. Підвищення ефективності реалізації організаційних заходів протидії рейдерству повинно передбачати зокрема:

- формування мережі представництв Міжвідомчої комісії з питань протидії протиправному поглинанню та захопленню підприємств на усіх рівнях управління;
- вироблення пропозиції щодо формування законодавчої та нормативної бази з питань безпеки підприємництва та розроблення комплексної програми боротьби з рейдерством;
- координація діяльності правоохоронних органів, підприємницьких об'єднань, недержавних охоронних структур стосовно економічного і фізичного захисту підприємництва;
- розроблення системи своєчасного виявлення, запобігання та припинення рейдерських акцій на ринку корпоративного контролю;
- запровадження системи заходів щодо боротьби із силовими захопленнями підприємств;
- посилення боротьби з корупцією в правоохоронних органах (ретельно розглянуто вище);
- підвищення ефективності прокурорського нагляду за законністю на ринку злиття та поглинання підприємств;
- створення умов для зниження інвестиційної привабливості рейдерства, зокрема підвищення ризиків та зниження доходності;
- розроблення системи заходів щодо усунення наслідків рейдерських акцій.

Запропоновані заходи при чіткій взаємодії державних інституцій, на наш погляд, сприятимуть підвищенню ефективності боротьби з рейдерством в Україні.

Список використаних джерел:

1. Декларація про державний суверенітет України: прийнята Верховною Радою Української РСР 16 липня 1990 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon1.rada.gov.ua>.
2. Всесвітній огляд економічних злочинів. Грудень 2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.pwc.com/ua.
3. Андрушків Б.М. Рейдерство як економічна аномалія / Б.М.Андрушків, Н.Б.Кирич, Л.Я.Малюта [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/rpzn/2008-3/08abmjea.pdf.
4. Живко М. О. Основні чинники інформаційної безпеки підприємства / М. О. Живко, Х. З. Босак. – Актуальні проблеми економіки [Текст]. – К.: Національна академія управління, 2009г. – № 6. – С. 67-74.
5. Зеркалов Д.В. Рейдерство. Монографія / Д.В.Зеркалов, 2011. – 372 с.
6. Варналій З.С. Рейдерство в Україні: передумови та шляхи подолання / З.С.Варналій, І.І.Мазур // Стратегічні пріоритети №2(3), 2007. – С.129-136.
7. Global Corruption Barometer 2013: Report [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.transparency.org/gcb2013/report>.
8. Боротьба з рейдерством в Україні: чи є перспективи? "Правовий тиждень" № 17(195) 27 квітня 2010 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pr-z.com.ua/node/115>
9. Про акціонерні товариства: Закон України № 514-VI від 17.09.2008. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.
10. В центрі уваги – реформування органів внутрішніх справ та боротьба з рейдерством. Режим доступу: <http://www.qolos.com.ua>
11. Закон України "Про Кабінет Міністрів України" від 16 травня 2008 р. // Офіційний вісник України. – 2008. – № 36.
12. Про затвердження Положення про Міністерство внутрішніх справ України : указ Президента України від 17 жовт. 2000 р. № 1138/2000 // Офіційний вісник України. – 2000. – № 42.
13. Постанова Кабінету Міністрів України "Про утворення Міжвідомчої комісії з питань протидії протиправному поглинанню та захопленню підприємств" від 21 лютого 2007 р // Офіційний вісник України. – 2007. – Ст. 516.

Надійшла до редакції 08.11.13

З. Варналій, д-р екон. наук, проф.
КНУ імені Тараса Шевченка, Київ,
З. Живко, канд. екон. наук, доц.
Львовский госуд. ун-т внутренних дел, Львов

РОЛЬ ГОСУДАРСТВЕННЫХ ИНСТИТУТОВ В УСОВЕРШЕНСТВОВАНИИ ГОСУДАРСТВЕННОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ В СФЕРЕ ПРОТИВОДЕЙСТВИЯ РЕЙДЕРСТВУ

В статье рассмотрены эффективные решения задач государственной политики в сфере противодействия рейдерству; указано, что государственная политика по противодействию рейдерству должна способствовать реформированию рейдерства в необходимую национальную экономику форму активности и сформировать основу для инновационного развития экономики.

Ключевые слова: рейдерство, правоохранительные органы, право собственности, Служба безопасности Украины, прокуратура, прибыль предприятий, сферы влияния, государственное регулирование.

Z. Varnaliy, PhD, Professor
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv,
Z. Zhyvko, Ph.D., Associate Professor
Lviv State University of Internal Affairs, Lviv

ROLE OF GOVERNMENT INSTITUTIONS IN IMPROVEMENT OF STATE REGULATION IN ANTI RAIDING

The paper considers effective solution to problems of public policy in the field of anti-raiding, stated that the public policy against raiding should promote the reform of the national economy required a form of activity and form the basis for innovative economic development.

Keywords: raid, law enforcement, property rights, the Security Service of Ukraine, prosecutors, profit, spheres of influence, and regulation.

УДК 332.1
JEL O 31, Q 32

В. Зянько, д-р екон. наук, проф.
Вінницький національний технічний університет, Київ

СУТНІСТЬ ТА НЕОБХІДНІСТЬ ПЕРЕХОДУ ДО СТАЛОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

У статті досліджено сутність сталого економічного розвитку, проаналізовано відмінності концепцій стійкого економічного зростання і сталого економічного розвитку, обґрунтовано необхідність і доцільність переходу людства до моделі сталого економічного розвитку, основою якого виступає інноваційна діяльність.

Ключові слова: економічне зростання; модель інноваційного розвитку; сталий економічний розвиток; сталий розвиток.

Постановка проблеми. Вирішення світової проблеми, спричиненої поступовим вичерпанням матеріальних природних ресурсів, збільшенням чисельності населення планети та зростанням забруднення довкілля ставить під сумнів доцільність застосування в сучасних умовах окремих положень класичної (кейнсіанської) концепції стійкого економічного зростання, зокрема тих, що стосуються стимулювання виробництва шляхом заохочення попиту, коли уряд вдається до свідомого збільшення сукупного споживання заради нарощування обсягів виробництва і реалізації продукції. Адже це вимагає більших масштабів використання природних ресурсів, що підриває спроможність майбутніх поколінь задовольняти свої потреби. Постійна гонитва за природою виробництва виснажує і навіть марнує природні ресурси, які є обмеженими.

Нині стає дедалі очевиднішим, що сучасна цивілізація вичерпала можливості нерационального використання природних ресурсів, і подальше стимулювання попиту заради того, аби не уповільнилися темпи економічного зростання, спричинить глобальні наслідки – екологічні катастрофи, соціальні потрясіння, а врешті-решт і нестабільність економічного розвитку окремих держав і цивілізації загалом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню основ сталого розвитку присвячені наукові праці таких вітчизняних та закордонних авторів, як Вернадський В. І., Брутланд Г. Х., Дейлі Г., Картер Н., Коробко Б. П., Масловська Л. М., Потапенко В. Г., Садовенко А. П., В. І. Середя В. І., Шевчук В. Я. та ін. У них значна увага приділяється формуванню та обґрунтуванню підходів до забезпечення сталого розвитку.

Невирішені раніше частини загальної проблеми. Науковці акцентують увагу переважно на необхідності вирішення екологічних проблем і недостатню увагу приділяють економічному аспекту моделі сталого розвитку.

Мета статті – дослідити основи концепції сталого економічного розвитку, її відмінність від кейнсіанської концепції стійкого економічного зростання, обґрунтувати необхідність та доцільність переходу людства до моделі сталого економічного розвитку, основою якої виступає інноваційна діяльність.

Виклад основного матеріалу дослідження. Перехід до моделі сталого економічного розвитку не означає, що мають бути відкинуті всі рекомендації кейнсіанської теорії стійкого економічного зростання. Більше того, модель сталого економічного розвитку має будуватися на використанні і подальшому розвитку основних положень цієї теорії, зокрема щодо того, що система ринкових економічних відносин аж ніяк не є досконалою і саморегулюючою, і що максимально можливою зайнятість і економічне зростання може забезпечити лише активне втручання держави в економіку. Ця головна ідея, яка впливає з загальної теорії Дж. М. Кейнса, безперечно є актуальною і сьогодні. Практикою перевірено також правильність кейнсіанського твердження про те, що при визначенні об'єктів державного впливу на економіку треба виходити з того, що головною причиною падіння виробництва є недостатність сукупного попиту, що саме внаслідок відставання споживання від виробництва знижуються можливості реалізувати вироблені продукти за достатньо високими цінами, що викликає падіння виробництва. У сучасних промислових суспільствах, – писав Дж. М. Кейнс, споживання обмежує виробництво, а не виробництво – споживання [1, с. 337-338].

Згідно з кейнсіанською теорією, не пропозиція створює попит, а навпаки – попит формує пропозицію. Тому за головний об'єкт державного втручання в економіку вибрано сукупний попит, який в кейнсіанській теорії дістав назву "ефективний попит". Звідси пропонуються два методи активізації і стимулювання сукупного попиту, завдяки яким буде забезпечуватися економічне зростання: перший – за рахунок збільшення державних закупівель або зниження податків; другий – за рахунок зниження відсоткових ставок за кредит, що підвищить "граничну ефективність капіталу", а отже й збільшить інвестиції приватного сектора економіки. На думку Дж. М. Кейнса, витрати на споживання, за інших рівних умов, виявляють зворотну залежність від норми процента, так що всяке зростання норми відсотка спричинить істотне скорочення споживання [1, с. 92].

Цю тенденцію – до скорочення споживання через високу банківську відсоткову ставку на депозити та ще вищу відсоткову ставку за банківські кредити ми певною мірою спостерігаємо нині в Україні. Це заохочує підприємців вкладати кошти на депозитні банківські рахунки, замість прямого їх інвестування у виробничу діяльність, та обмежує попит підприємницького сектора на банківські кредитні ресурси. І це є однією з причин нинішньої стагнації вітчизняної економіки. Для виправлення ситуації, згідно кейнсіанської теорії, українська держава повинна вдатися до зниження відсоткових ставок, що спонукатиме підприємців до збільшення інвестицій, а отже, сприятиме поживленню економіки. Сприятиме підвищенню